

Høringsuttalelse: Ny studieordning

Juridisk Studentutvalg ('JSU') viser til dekanatets diskusjonsnotat om ny studieordning samt samtaler med studiedekan Halvard Haukeland Fredriksen. I det følgende skal vi i JSU redegjøre for vårt syn på de ulike forslagene til ny studieordning.

JSU avholdt et allmøte for studentene 26. januar, hvor studiedekan informerte om forslagene og svarte på spørsmål. Det har i tillegg blitt sendt ut en digital spørreundersøkelse og forslagene har vært diskutert på flere styremøter. Vi vil på bakgrunn av studentenes innspill fra undersøkelsen og interne diskusjoner knytte noen bemerkninger til de foreslåtte endringene i dekanatets diskusjonsnotat.

348 studenter fordelt på alle studieår har svart på den digitale spørreundersøkelsen. Av disse er 69% helt eller delvis enig i at studieordningen er god slik den er i dag. Vi i JSU vil derfor først og fremst fremheve at vi har en god studieordning som de fleste er fornøyde med. Når det er sagt, er det enkelte deler av dagens studieordning som ikke fungerer optimalt, og enkelte deler som behøver større endringer.

1. Endringer i retning av større emner og færre eksamener

'Bergensmodellen' er kjent for sine korte emner, hvor studentene mottar undervisning i ett emne ad gangen, for deretter å avlegge eksamen i det enkelte emnet. Denne 'Bergensmodellen' er nok en sentral faktor for at mange studenter nettopp søker seg til Det juridiske fakultet ved UiB. Dagens studenter er stort sett fornøyde med modellen, de obligatoriske arbeidskravene og den tette oppfølgingen som følger med. Muligheten til å fokusere på og fordype seg i det enkelte emnet er høyt verdsatt blant studentene. Problemstillingene som gis på eksamen tillater studentene å gå mer i dybden av materialet, og det blir færre tilfeldigheter omkring hvilket tema en blir prøvd i. På denne måten vil karakteren som endelig gis i større grad gjenspeile kandidatens kunnskap i det enkelte emnet. Dette i motsetning til eksamen avlagt i Oslo eller Tromsø, hvor enkelte eksamener kun prøver studentene i ett rettsområde, uten at karakteren på vitnemålet synliggjør hvilket. Det kan også tenkes at det høye antallet eksamener i noen grad er egnet til å redusere noe av karakterpresset, ved at det er større rom for å ha et dårlig resultat eller to blant de mange karakterene.

Studentene er noe bekymret for at en studiemodell som går i retning av større emner og færre eksamener vil kunne føre til at studieløpet mister disse positive sidene. Særlig muligheten til å fokusere på ett rettsområde og gå i dybden i hvert enkelt fag, samt faren for større press på den enkelte eksamen, ved at det blir færre og større eksamener.

Dagens studieordning har imidlertid noen mindre gode sider også. Med mindre emner og fokus på et avgrenset område kan jussen bli svært teknisk, slik at man i mindre grad fanger opp det helhetlige bildet, eller ser sammenhengen mellom de ulike fagområdene - slik en må senere i arbeidslivet. Mange peker også på at man ikke får tilstrekkelig tid og rom for refleksjon før neste emne er i gang. Neste eksamen er aldri langt unna, noe som bidrar til et stort eksamensfokus gjennom hele studiet. Det er ikke utenkelig at dette eksamensfokuset bidrar til et større karakterpress og resulterer i et større fokus på pugging av tekniske detaljer til bruk på eksamen fremfor forståelse av helhetlige sammenhenger mellom rettsområder. En blokkvis samling av emner kan bøte på disse utfordringene.

Samlet sett er det likevel stor motstand mot å gå i retning av større emner og færre eksamener. For det tilfellet at fakultetet likevel skulle ønske å gå i denne retningen, fremhever vi i JSU at fakultetet bør ta hensyn til to sentrale bekymringer: For det første er det viktig at ulike emner kun samles dersom de naturlig hører sammen (slik flere av forslagene gjør). For det andre er det viktig at disse større emnene blir introdusert gradvis på senere studieår slik at ikke store, tyngre emner er det første nye studenter møter på studiet.

Rekkefølge- og plasseringsproblematikken mener vi fakultetet er best egnet til å løse og mene noe om. Det som imidlertid generelt kan trekkes ut av studentenes tilbakemelding er at det første jussemnet bør være et lovfestet rettsområde (ikke f.eks. Kontraktsrett I) og at de tyngre og større emnene bør plasseres senere på studiet.

Angående andelen obligatorisk undervisning i dagens studieordning er det vår erfaring at studenter på første og andre studieår i stor grad er fornøyd med mengden obligatorisk undervisning i form av arbeidsgrupper, storgrupper, obligatoriske innleveringer og kommentarer. Etter det JSU erfarer kan det imidlertid være rom for et noe "friere" studieløp på tredje studieår. Sett i sammenheng med de øvrige endringene som er aktuelle for en ny studieordning, vil tredje studieår kunne bli både et studieår med større fag og større valgmuligheter. Disse endringene kan etter vår mening høre naturlig sammen med en viss oppmyking av graden av obligatorisk undervisning.

2. Samling av emner

Generelt ønsker styret igjen å påpeke at det i utgangspunktet ikke er stor begeistring for å samle fag og at dersom det likevel skjer, må det være emner som naturlig hører sammen.

Studentene er stort sett positive til en samling av kontraktsrett II og pengekravsrett i et felles emne, og strafferett og straffeprosess i et felles emne.

En samling av forvaltningsrett I og II er også naturlig. Likevel ønsker vi å påpeke at forvaltningsrett I er et emne som fungerer svært godt som det første rene jussemnet studentene møter. I en ny studieordning bør det tas hensyn til hvilket emne det første jussemnet skal være, og i hvilken grad kunnskaper ervervet fra innføringsemnene kan anvendes direkte i møte med dette første rene jussemnet.

Vi ser verdien av å slå sammen NIRI og rettsstat og menneskerettigheter, og at plasseringen av emnet så tidlig på studiet gjør det enklere å ta med seg internasjonale perspektiv og kilder til senere emner. Mange studenter uttrykker imidlertid stor skepsis til å ha det som et samlet emne på første studieår og frykter at faget blir for stort, avansert og uoverkommelig. Studentene bør, etter vår mening, ha vært gjennom noe nasjonal rett og blitt kjent med ordinære nasjonale rettskilder, før de tar fatt på de internasjonale. Dersom fakultetet likevel ønsker å samle disse emnene, bør det etter vår mening, plasseres på slutten av 2. studieår eller på 3. studieår. Videre bør prøvingsformen ved en eventuell samling være hjemmeeksamen.

3. Juridisk metode – hvor og hvordan?

Det er en bred oppfatning blant studentene at en sammenhengende og helhetlig presentasjon av juridisk metode på første studieår er viktig for å legge et grunnlag for utvikling av metodisk kunnskap og ferdigheter i løpet av studiet. Det gir knagger å henge kunnskapen på og anledning til fordypning i metodespørsmål. Metode bør fremdeles, og i enda større grad, være en integrert del av de øvrige emnene, slik at studentene får bedre kunnskap om de særpregede metodiske trekkene innenfor de ulike fagområdene og en mer praktisk tilnærming til det. Vi mener imidlertid at en slik integrering alene ikke gir studentene tilstrekkelig metodisk kunnskap eller samme rom for fordypning i metodiske spørsmål. En kombinasjon, hvor man først får grunnleggende metodekunnskap og kan bygge på denne kunnskapen i de øvrige emnene, vil etter vår mening ha best pedagogisk effekt og styrke metodisk forståelse og ferdigheter.

Studentenes meninger er delte om spørsmålet om rettskilde- og metodeleære på tredje studieår. De fleste er enige om at det er hensiktsmessig med et metodefag som legger til rette for mer avanserte metodiske refleksjoner. Det er imidlertid ulike meninger om innholdet i faget slik det er utformet i dag, blant annet knyttet til måten kurset er lagt opp på, pensum, prøvingsformen og om det bør gis karakter eller bestått/ikke bestått. Fakultetet bør derfor etter vår mening utrede nærmere hvordan emnet fungerer slik det er i dag og hvilke endringer som eventuelt er nødvendige. Vi vil særlig fremheve muligheten for bestått/ikke bestått ved eksamen.

4. Utveksling, valgfrihet og spesialisering

Spørsmålet om utvekslingsmulighet tidligere på studiet, større valgfrihet og spesialisering har engasjert studentene mest av de foreslåtte endringene til ny studieordning. Det er bred enighet om at dette både er svært viktig, etterlengtet og nødvendig.

Dagens studieordning er svært fastlåst uten rom for valgfrihet før femte studieår, med mindre en bytter om på fjerde og femte studieår. I undersøkelsen JSU har gjennomført svarer 67% at de er helt eller delvis enige i at det bør være mer valgfrihet tidligere i studieløpet. Vi tror mangelen på mulighetene for et alternativt læringsmiljø og variasjon kan virke demotiverende og at et helt likt vitnemål blant studentene bidrar til et økt karakterpress. Hele 65% svarer at de er helt eller delvis enige i at de tror valgfrihet vil bidra til å senke karakterpresset. En introduksjon av

valgfrihet i form av valgfag tidligere på studiet, slik dekanatet har skissert i alternativ 3, tror vi kan være med å løse disse problemene.

Muligheten til å ta et utvekslingsopphold tidligere på studiet mener vi også er en svært viktig og tiltrengt endring i studieordningen. Dette vil både bidra til variasjonen som er sterkt ønsket av studentene, styrke internasjonaliseringen og masterdelen av studiet. Slik utvekslingsmulighetene er plassert i dag får man kun benyttet seg av kunnskapen som er tilegnet gjennom utvekslingsoppholdet til masteroppgaven. Dersom muligheten kommer tidligere vil man kunne dra nytte av oppholdet og kunnskapen til alle emner på fjerde avdeling og se disse i et mer internasjonalt perspektiv.

Det er et kjent problem at fakultetet sliter med å holde på studentene under masterdelen og at masterdelen generelt ikke skiller seg som et nytt og høyere nivå av studiet. I tillegg til økt motivasjon og en mulig demping av karakterpresset, vil valgfag på tredje avdeling åpne for at valgfagene på femte avdeling kan utgjøre mer enn introduksjoner til nye fagområder. Det kan også til en viss grad bygge videre på kunnskaper fra tidligere valgmenner, slik at undervisningen i faget og forventningene til den enkelte student kan legges på et høyere faglig nivå. Valgfrihet tidligere på studiet kan altså bidra til å heve masterdelen av studiet og holde på studentenes motivasjon og tilstedeværelse gjennom hele studieløpet.

Valgfrihet på et tidligere tidspunkt i studiet, slik dekanatet har skissert i alternativ 3, mener vi bør være en viktig retningslinje for en studiereform. De to andre alternativene innebærer en mindre/større "eksamensreform", som er den minst populære endringen blant studentene. Dersom arbeidet med en ny studieordning gjennomføres mener vi derfor det er helt essensielt at endringen innebærer mer valgfrihet i form av valgfag og utveksling tidligere på studiet.

5. Praksis

I undersøkelsen vår er det størst enighet om ønsket om praksis, hvor hele 85% er enige i at det bør innføres i studiet. Også i andre undersøkelser, både gjort av oss i JSU og større undersøkelser gjort av Juristforbundet (kandidatundersøkelsen), kommer studentenes sterke ønske om mer praksis til uttrykk. Det er helt klart det studentene savner mest. Ettersom ønsket har vært sterkt og jusstudiet her i Bergen er det eneste som ikke legger til rette for praksis underveis i studiet, har vi i JSU i flere perioder arbeidet for dette - både internt i styret og i samarbeid med JSU Tromsø og Oslo. Vi har forstått at det har vært krevende å finne plass til det i studieplanen tidligere, men håper studiereformen kan være en god anledning for å finne en løsning som åpner for at en praktisk tilnærming til jussen blir en integrert del av studieløpet. Det kan ses til Tromsø som har kortere praksisperiode for alle, eller Oslo sin løsning hvor praksis er et valgfag.

6. Sensur

Omtrent 60% svarer at de er helt eller delvis uenige i påstanden "jeg har tillit til den nåværende sensurordningen og karakterene som gis". Hele 72% svarer at de er helt enige i at to sensorer ville bidratt til å styrke tilliten til sensuren og 22% svarer at de

er delvis enige i denne påstanden. Lav tillit til sensur og høyt klagetall har vært et stort problem her på Det juridiske fakultet. Ettersom det er to sensorer i klageomgangen er det ikke unaturlig at studentene gjennom en klage *velger* det man antar er en sikrere vurdering av besvarelsen. For å styrke studentenes rettssikkerhet bør ressursene som spares på å avholde færre eksamener brukes til å gjennomføre en ordning med to sensorer ved ordinær sensur. Dette må etter vår mening være høyt prioritert ved en studiereform og ved eventuelle ressursbesparelser. I lengden vil det forhåpentligvis virke inn på antall klager og ressurser brukt til klageomgangen også.

7. Vurderingsformer

Det er flere problemer med eksamensordningen slik den er i dag. Alle tilegner seg og viser kunnskap på ulike måter, og dersom studentene skal få vist kunnskapen de besitter er det svært lite hensiktsmessig at skoleeksamen utgjør vurderingsgrunnlaget for alle utenom to emner i løpet av studiet. Fire timers eksamen gir mindre rom for refleksjon og selvstendig analyse og premierer i større grad innlæring/pugging av detaljkunnskap og faste mønstre for å besvare standardspørsmål. Det er i dag liten tvil om at slike læringsmetoder gir dårlig utbytte i form av kunnskaper og ferdigheter lenge etter den aktuelle eksamen. Hvis slike ferdigheter og slik kunnskap ikke lønner seg på eksamen, vil det naturligvis heller ikke være måten studentene jobber med de ulike emnene på. Variasjon i vurderingsformer er derfor svært viktig både for å sikre at alle studenter får muligheten til å vise kunnskap, og kunne smitte over på studieteknikken og læringsutbyttet underveis. I tillegg er det viktig at prøvingsformen i større grad gjenspeiler en realistisk arbeidssituasjon, slik at karakterene som gis faktisk gir en indikasjon på hvilke egenskaper du innehar som vordende jurist.

Spørsmålet om alternative vurderingsformer har i likhet med sensurproblematikken dreid seg om ressurser. Vi håper derfor dette også er høyt prioritert i det videre arbeidet med studiereformen og eventuelle ressursbesparelser.

På vegne av JSU,

Sausan Hussein